

कृषक /उद्गमी स्तर

कवुलियती वन तथा पशुपालन व्यवसायमा जलवायु परिवर्तनले
पारेको असर र अनुकुलन तालिम

पाठ्यक्रम तयारी

श्री श्याम पौडेल संयोजक (पशुपन्छी विकास मन्त्रालय)

डा. श्रीराम अधिकारी सदस्य (तालिम तथा प्रसार निर्देशनालय)

श्री लक्ष्मी न्यौपाने सदस्य (राष्ट्रिय चरन तथा पशु आहारा केन्द्र)

कृषक उद्यमी स्तरिय

कवुलियती वन तथा पशुपालन व्यवसायमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर र अनुकूलन तालिम

तालिमको उद्देश्य:

- १ जलवायु परिवर्तनको प्रभाव र अनुकूलनका उपायहरूको बारेमा कवुलियती वनका उपभोक्ताहरूलाई सामान्य कुराहरूको बारेमा जानकारी तथा ज्ञान प्रदान गर्ने ।
- २ स्थानीय स्तरमा देखा पर्ने जलवायु परिवर्तनको असर पहिचान गरी सो असरसंग अनुकूलित हुने स्थानीय उपायहरूको खोज र अवलम्बन गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- ३ कृषकहरूले स्थानीय स्तरमा अपनाउदै आएको घांस विकास प्रविधि र अनुभव आदान प्रदान गरी उपयुक्त प्रविधिलाई पंसार गर्ने
- ४ जलवायु परिवर्तनले गर्दा घांस विकास तथा पशु व्यवस्थापनमा देखा परेका समस्या र उत्पन्न हुने चुनौतीहरूको पहिचान गर्ने
- ५ वन, वनस्पति, घांस तथा डालेघांस संरक्षण, विकास र सदुपयोगबाट वातावरण र पारिस्थितिकीय प्रणाली संतुलित र व्यवस्थित गर्न समुदाय परिचालित हुने र स्थानीय श्रोत साधन र प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने र जागरुक गराउने
- ६ जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरण तथा अनुकूलन योजना कवुलियती वन समूह तथा समूह संजाल स्तरमा तयार गरी कार्यान्वयन गर्न उत्साहित गर्ने

कृषक/ उद्यमी स्तर

कवुलियती वन तथा पशुपालन व्यवसायमा जलवायु परिवर्तले पारेको असर र अनुकूलन तालिम

जम्मा सेशन संख्या: २४		प्रति कक्षा अवधी : १ घण्टा ३० मिनेट		
दिन	सेशन	विषय	सैधान्तिक	व्यवहारिक
१	१	रजिष्ट्रेशन, अपेक्षा, संकलन र तालिमको उद्देश्यवारे जानकारी	१	

	२	जलवायु परिवर्तन र यस संग सम्बन्धित शब्दावलीहरुको परिचय	१	
	३	जलवायु परिवर्तनका तत्वहरु (मौषम, वर्षा, तापक्रम) र अन्तर सम्बन्ध	१	
	४	जलवायु परिवर्तनका कारण पशुपन्छीहरुमा पर्ने सम्भावित असर र सोको अनुकुलन	१	
२	५	पशुपन्छीबाट हुने वातावरणीय प्रदुषण, न्युनीकरणमा सुधारिएको गोठको महत्व र यसबाट हुने फाइदाहरु	१	
	६-७	जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको लागि सुधारिएको गोठ खोर निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु र उपयुक्त प्रविधि अवलोकन भ्रमण		२
	८	घाँसको दिगो स्रोत व्यवस्थापनका लागि गुणस्तरिय वीउको अवश्यकता, गुणस्तरिय वीउ उत्पादन र संरक्षण विधि	१	
३	९	पशु अहारा व्यवस्थापनकमा नेपाल सरकारकाको नीति र कार्यक्रम	१	
	१०	स्थानिय घाँस तथा डाले घाँसको उत्पादनमा जलवायु परिवर्तनले पारेका असर र स्थानीय स्तरमा अनुकुलनका उपायहरु		१
	११	जलवायु परिवर्तन असर अनुकुलनको लागी बाह्रै महिना हरियो घाँस उत्पादन र व्यवस्थापन गर्ने पद्धति	१	
	१२	जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरणको लागि सामुदायिक वन, कबुलियती वन, नीजि वन र सार्वजनिक जग्गा तथा चरन क्षेत्रमा घाँस विकासको अवश्यकता र महत्व		१
	१३	पशु अहारा संरक्षणका उपायहरु, असल हे र साइलेजमा हुनु पर्ने गुणहरु र वनाउने विधि	१	
	१४	स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना, आवश्यकता र महत्व,	१	
	१५	जलवायु परिवर्तनले पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा पार्ने असरहरु, संभावित जोखिम अनुमान र जेखिम न्युनिकरणका उपायहरु		
४	१६	घाँसको वीउ उत्पादन र वजारिकरणमा जलवायुपरिवर्तनले पार्ने प्रभाव, अनुकुलनको लागी स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरु	१	
५	१७-२०	जलवायु परिवर्तनले पारेको असर र अनुकुलनका लागि अपनाइएका उपायहरुको अवलोकन तथा मामिला अध्ययनका लागि फिल्ड भ्रमण		४
	२१-२२	फिल्ड रिपोर्ट तथा सहभागीहरुबाट अनुकुलन योजना तयारी र प्रस्तुतिकरण		२
	२३	पशु प्रजनन व्यवस्थापन र पशुपन्छीमा देखा पर्ने प्रमुख रोगहरु वारे जानकारी	१	
	२४	पशुस्वास्थ्यका लागि जैविक सुरक्षाका सिद्धान्त र जोखिम बारे जानकारी	१	
६	२५	अन्तिम मूल्यांकन तालिमको समिक्षा र समापन		

१ शिर्षक: रजिष्ट्रेशन, अपेक्षा संकलन र तालिमको उद्देश्य बारे जानकारी

दिन: प्रथम

सेशन: १

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

सिकाइको उद्देश्य:

- सहभागीहरू बीच एक आपसमा परिचित गराउने,
- सहभागीहरूको अपेक्षा र तालिमका विषयवस्तुहरू बीच सामानजस्यता ल्याउने
- तालिमको उद्देश्य र महत्वप्रति सहभागीहरूलाई अन्तरग्रही वनाउने

उपशिर्षकहरू:

- सहभागीको नाम र विवरण दर्ता
- परिचय, अपेक्षा संकलन, तालिमको उद्घाटन

- तालिमको उदेश्य तथा महत्वको बारेमा जानकारी
- तालिम अवधीमा पालना गर्नु पर्ने सहभागीतात्मक नियमहरू वनाउने

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले तालिमको उदेश्य र महत्व बुझे छन र तालिम अवधिभर नियम पालना गर्ने छन

विधी: प्रशिक्षण, छलफल र समूह कार्य

तालिम सामाग्री: इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर

प्रशिक्षण योजना:

• कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना	(५ मिनेट)
• परिचयात्मक कार्यक्रम	(२० मिनेट)
• तालिमको उदेश्य र महत्वको बारेमा जानकारी	(२० मिनेट)
• तालिम अवधीमा पालना गर्नु पर्ने नियमहरूको जानकारी	(२० मिनेट)
• सहभागीहरूबाट छलफलगरी नियम तयार गर्ने	(२० मिनेट)
• छलफल र प्रशिक्षकबाट शेषनको समग्रनिचोड	(५ मिनेट)

२ शिर्षक: जलवायु परिवर्तन र यस संग सम्बन्धित शब्दावलीहरूको परिचय

दिन: प्रथम

सेशन: २

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

उदेश्य:

सहभागीहरूलाई मौषम, जलवायु, र जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विभिन्न शब्द र शब्दावलीको बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरू:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना
- जलवायु परिवर्तन परिचय
- जलवायु परिवर्तनसंग सम्बन्धित शब्दावली र परिभाषा
- हरितगृह ग्यास, ग्यासका श्रोतहरू र प्रभाव

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले मौषम, जलवायु, र जलवायु परिवर्तनको बारेमा पालना वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्ररस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- जलवायु परिवर्तन परिचय (२० मिनेट)
- जलवायु परिवर्तनसंग सम्बन्धित शब्दावली र परिभाषा (३० मिनेट)
- हरितगृह ग्यास, ग्यासका श्रोतहरू र प्रभाव (३० मिनेट)
- छलफल र प्रशिक्षकवाट शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

३ शिर्षक: जलवायु परिवर्तनका तत्वहरू (मौषम, वर्षा, तापक्रम) र अन्तर सम्बन्ध

दिन: प्रथम

सेशन: ३

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

उदेश्य:

सहभागीहरूलाई जलवायु परिवर्तनका तत्वहरू र तिनीहरू बीचको अन्तरसम्बन्धको बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरू:

- मौषम, जलवायु र जलवायुका तत्वहरूको बारेमा जानकारी
- मौषम र जलवायु बीचको अन्तर सम्बन्ध
- तापक्रम र जलवायु बीचको अन्तर सम्बन्ध
- छलफल र प्रशिक्षकवाट शेषनको समग्र निचोड

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले जलवायु परिवर्तनका तत्वहरू र अन्तर सम्बन्धको बारेमा बताउन सक्ने छन्

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्ररस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- मौषम, जलवायु र जलवायुका तत्वहरुको बारेमा जानकारी (३० मिनेट)
- मौषम र जलवायु बीचको अन्तर सम्बन्ध (३० मिनेट)
- तापक्रम र जलवायु बीचको अन्तर सम्बन्ध (२० मिनेट)
- छलफल र प्रशिक्षकवाट शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

४ शिर्षक: जलवायु परिवर्तनका कारण पशुपन्छीहरुमा पर्ने सम्भावित असर र सोको अनुकुलन (१ घण्टा ३०मिनेट)

दिन: प्रथम

सेशन: ४

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

उद्देश्य:

सहभागीहरुलाई जलवायु परिवर्तनका कारण पशुपन्छीहरुमा पर्ने सम्भावित असर र सोको अनुकुलन बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरु:

- जलवायु परिवर्तनका कारक तत्वहरु (प्रकृतिक, मानवीय) को बारेमा जानकारी
- पशुपन्छीहरुको शारिरीक अवस्था तथा प्रजननमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर
- स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने अनुकुलनका उपायहरु
- छलफल र प्रशिक्षकवाट शेषनको समग्र निचोड

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरुले जलवायु परिवर्तनका कारण पशुपन्छीहरुमा पर्ने सम्भावित असर र सोको अनुकुलन बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- जलवायु परिवर्तनका कारक तत्वहरू (प्रकृतिक, मानवीय) को बारेमा जानकारी (२० मिनेट)
- पशुपन्छीहरूको शारिरीक अवस्था तथा प्रजननमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर (३० मिनेट)
- स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने अनुकूलनका उपायहरू (३० मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

५ शिर्षक: पशुपन्छीबाट हुने वातावरणीय प्रदुषण, न्युनीकरणमा सुधारिएको गोठको महत्व र यसबाट हुने फाइदाहरू

दिन: दोश्रो
मिनेट

सेशन: १

समय: १ घण्टा ३०

उदेश्य:

सहभागीहरूलाई पशुपन्छीबाट हुने वातावरणीय प्रदुषण, न्युनीकरणमा सुधारिएको गोठको महत्व र यसबाट हुने फाइदाहरू बारेमा जानकारी हुनेछ

उपशिर्षकहरू:

- पशु पालन व्यवसाय
- पशुपन्छीबाट हुने वातावरणीय प्रदुषण
- प्रदुषण न्युनीकरणमा सुधारिएको गोठको महत्व र यसबाट हुने फाइदा
- छलफल र प्रशिक्षकबाट शेषनको समग्र निचोड

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले पशुपन्छीबाट हुने वातावरणीय प्रदुषण, न्युनीकरणमा सुधारिएको गोठको महत्व र यसबाट हुने फाइदाहरू बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- पशु पालन व्यवसायको बारेमा जानकारी (३० मिनेट)

- पशुपन्छीबाट हुने वातावरणीय प्रदुषण (३० मिनेट)
- प्रदुषण न्यूनीकरणमा सुधारिएको गोठको महत्व र यसबाट हुने फाइदा (३० मिनेट)
- छलफल र प्रशिक्षकबाट शेषनको समग्र निचोड (१० मिनेट)

६-७ शिर्षक: जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको लागि सुधारिएको गोठ खोर निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु र उपयुक्त प्रविधि अवलोकन भ्रमण

दिन: दोश्रो

सेशन: २-३

समय: ३ घण्टा

उद्देश्य:

सहभागीहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको लागि सुधारिएको गोठ खोर निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु र उपयुक्त प्रविधि अवलोकन भ्रमणबाट व्यवहारिक जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरु:

- वातावरणीय प्रदुषणका कारक तत्वहरु
- परम्परागत गोठका किसिम र उदाहरणहरु
- परम्परागत गोठका गोठका सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरु
- सुधारिएको गोठ र यसका सकारात्मक पक्षहरु
- सुधारिएको गोठ निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने पक्षहरु
- छलफल र प्रशिक्षकबाट शेषनको समग्र निचोड

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरुले जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको लागि सुधारिएको गोठ खोर निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु र उपयुक्त प्रविधिको प्रयोगको बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातावरण सृजना (५ मिनेट)
- वातावरणीय प्रदुषणका कारक तत्वहरु छलफल (३० मिनेट)
- परम्परागत गोठका किसिम र उदाहरणहरु (३० मिनेट)
- परम्परागत गोठका गोठका सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरु (३० मिनेट)
- सुधारिएको गोठ र यसका सकारात्मक पक्षहरुको बारेमा जानकारी (३० मिनेट)
- सुधारिएको गोठ निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने पक्षहरुको जानकारी (२० मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

८ शिर्षक: घांसको दिगो स्रोत व्यवस्थापनका लागि गुणस्तरिय वीउको अवश्यकता, गुणस्तरिय वीउ उत्पादन र संरक्षण विधि

दिन: दोश्रो
३० मिनेट

सेशन: ४

समय: १ घण्टा

उद्देश्य:

सहभागीहरूलाई घांसको दिगो स्रोत, स्रोत व्यवस्थापनका लागि गुणस्तरिय वीउको अवश्यकता, गुणस्तरिय वीउ उत्पादन र संरक्षण विधि बारेमा जानकारी दने

उपशिर्षकहरू:

- घांसको दिगो स्रोतको बारेमा जानकारी
- घांसको स्रोत व्यवस्थापनका उपायहरू
- गुणस्तरिय वीउको परिचय अवश्यकता र महत्व
- गुणस्तरिय वीउ उत्पादन र संरक्षण विधि
- घांसको दिगो स्रोत र गुणस्तरिय वीउको अन्तरसम्बन्ध
- छलफल र प्रशिक्षकबाट शेषनको समग्र निचोड

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले पशु पालनमा जलवायु परिवर्तनका असरहरू र स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरूको बारेमा बताउन सक्ने छन्

विधि:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- पशु घांसको स्रोत व्यवस्थापनका उपायहरू (२० घण्टा)
- गुणस्तरिय वीउको परिचय अवश्यकता र महत्व (२० मिनेट)
- गुणस्तरिय वीउ उत्पादन र संरक्षण विधि (२० मिनेट)
- पशु घांसको दिगो स्रोत र गुणस्तरिय वीउको अन्तरसम्बन्ध (२०मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

९ शिर्षक: पशु आहारा व्यवस्थापनकमा नेपाल सरकारकाको नीति र कार्यक्रम

दिन: तेस्रो

सेशन: १

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

उद्देश्य:

सहभागीहरूलाई पशु आहारा व्यवस्थापनकमा नेपाल सरकारकाको नीति र कार्यक्रम बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरू:

- पशु अहाराका किसिमहरू
- पशु अहारामा ध्यान दनु पर्ने कुराहरू
- पशुजन्य उत्पादन बृद्धिको लागि सन्तुलित अहारामा
- आहारा व्यवस्थापन र लाभ लागत अन्तरसम्बन्ध
- सरकारको नीति तथा कार्यक्रमले आहारा विकासमा खेलेको भूमिका

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले पशु आहारा व्यवस्थापनकमा नेपाल सरकारकाको नीति र कार्यक्रम बारेमा जानकारी पाउने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

• कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना	(५ मिनेट)
• पशु अहाराको किसिम ध्यान दनु पर्ने कुराहरू	(२० मिनेट)
• पशुजन्य उत्पादन बृद्धिको लागि सन्तुलित अहारा	(२० मिनेट)
• आहारा व्यवस्थापन र लाभ लागत अन्तरसम्बन्ध	(२० मिनेट)
• सरकारको नीति तथा कार्यक्रमले आहारा विकासमा खेलेको भूमिका	(२० मिनेट)
• छलफल र शेषनको समग्र निचोड	(५ मिनेट)

१० शिर्षक: स्थानिय घांस तथा डाले घांसको उत्पादनमा जलवायु परिवर्तनले पारेका असर र स्थानीय स्तरमा अनुकुलनका उपायहरू

दिन: तेस्रो

सेशन: २

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

उदेश्य:

सहभागीहरूलाई स्थानिय घांस तथा डाले घांसको उत्पादनमा जलवायु परिवर्तनले पारेका असर र स्थानीय स्तरमा अनुकुलनका उपायहरूका बारेमा जानकारी दने

उपशिर्षकहरू:

- स्थानीय घांस तथा डालेघासले स्थानीय वातावरणमा पारेको प्रभाव

- जलवायु परिवर्तनले घांस विकासमा देखिएको समस्याहरू
- स्थानीय स्तरमा उपनाउन सकिने अनुकूलनका उपायहरू

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले पशु पालनमा जलवायु परिवर्तनका असरहरू र स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरूको बारेमा बताउन सक्ने छन्

विधि:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- स्थानीय घांस तथा डालेघासले स्थानीय वातावरणमा पारेको प्रभाव (३० घण्टा)
- जलवायु परिवर्तनले घांस विकासमा देखिएको समस्याहरू (२० मिनेट)
- स्थानीय स्तरमा उपनाउन सकिने अनुकूलनका उपायहरू (३० मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

११ शिर्षक: जलवायु परिवर्तन असर अनुकूलनको लागि बाह्रै महिना हरियो घांस उत्पादन र व्यवस्थापन गर्ने पद्धति

दिन: तेश्रो

सेशन: ३

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

उद्देश्य:

सहभागीहरूलाई जलवायु परिवर्तन असर अनुकूलनको लागि बाह्रै महिना हरियो घांस उत्पादन र व्यवस्थापन गर्ने पद्धति बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरू:

- पशु पालनमा हरियो घासको महत्व
- जलवायु अनुकूलित घांस विकास र यसको आवश्यकता
- ठाउँ सुहाउँदो हिउँदे घांसका जातहरू र लगाउने महिना
- ठाउँ सुहाउँदो वर्षेघांसका जातहरू र लगाउने महिना
- ठाउँ सुहाउँदो डालेघांसका जातहरू र खुवाउने तरिका
- घासखेतीबाट भू क्षय कम गर्ने तरिका

उपलब्धी: शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले जलवायु परिवर्तन असर अनुकुलनको लागि बाह्रै महिना हरियो घांस उत्पादन र व्यवस्थापन गर्ने पद्धति बारेमा बताउन सक्ने छन्

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- पशु पालनमा हरियो घासको महत्व (१५ मिनेट)
- जलवायु अनुकूलित घांस विकास र यसको आवश्यकता (२० मिनेट)
- ठाउँ सुहाउंदो हिउंदे घांसका जातहरू र लगाउने महिना (२० मिनेट)
- ठाउँ सुहाउंदो वर्षेघांसका जातहरू र लगाउने महिना (१० मिनेट)
- ठाउँ सुहाउंदो डालेघांसका जातहरू र खुवाउने तरिका (१० मिनेट)
- घासखेतीबाट भू क्षय कम गर्ने तरिका (५ मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

१२ शिर्षक: जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरणको लागि सामुदायिकवन, कवुलियती वन, नीजि वन र सार्वजनिक जग्गा तथा चरन क्षेत्रमा घाँस विकासको आवश्यकता र महत्व

दिन: तेस्रो

सेशन: ४

समय: १ घण्टा ३० मिनेट

उदेश्य:

सहभागीहरूलाई जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरणको लागि सामुदायिकवन, कवुलियती वन, नीजि वन र सार्वजनिक जग्गा तथा चरन क्षेत्रमा घाँस विकासको आवश्यकता र महत्व बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरू:

- जलवायु परिवर्तन र वन जंगल वीचको अन्तर सम्बन्ध
- सामुदायिक वन, कवुलियती वन र नीजि वनमा घाँस तथा डालेघास विकास
- वातावरणीय सन्तुलनको लागि हरियाली प्रद्वर्द्धन
- जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरणको लागि घाँस विकासको आवश्यकता र महत्व

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरणको लागि सामुदायिकवन, कवुलियती वन, नीजि वन र सार्वजनिक जग्गा तथा चरन क्षेत्रमा घाँस विकासको आवश्यकता र महत्व बारेमा बताउन सक्ने छन्

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री: इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- जलवायु परिवर्तन र वन जंगल वीचको अन्तर सम्वन्ध (३० मिनेट)
- सामुदायिक वन, कबुलियती वन र नीजि वनमा घांस तथा डालेघास विकास (३० मिनेट)
- वातावरणीय सन्तुलनको लागि हरियाली प्रर्द्धन (१५ मिनेट)
- जलवायु परिवर्तनको असर न्युनिकरणको लागि घांस विकासको आवश्यकता र महत्व (५ मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

१३ शिर्षक: पशु अहारा संरक्षणका उपायहरु, असल हे र साइलेजमा हुनु पर्ने गुणहरु र वनाउने विधि

दिन: चौथो

सेशन: १

समय: १ घण्टा ३०

मिनेट

उदेश्य:

सहभागीहरुलाई पशु अहारा संरक्षणका उपायहरु, असल हे र साइलेजमा हुनु पर्ने गुणहरु र वनाउने विधि बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरु:

- प्रचुर मकत्रामा हरियो घांस रहेको अवस्थामा हरियो घासको अभाव हुने समयको लागि सरक्षण गर्ने तरिका
- घांस सुकाउने (हे बनाउने) तरिका
- असल हे मा हुनु पर्ने गुणहरु
- साइलेज भनेको के हो र कसरी वनाउने
- साइलेजबाट हुने फाइदाहरु

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरुले पशु अहारा संरक्षणका उपायहरु, असल हे र साइलेजमा हुनु पर्ने गुणहरु र वनाउने विधि बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्ररस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- प्रचुर मकत्रामा हरियो घांस रहेको अवस्थामा हरियो घासको अभाव हुने समयको लागि सरक्षण गर्ने तरिका (३० मिनेट)
- घांस सुकाउने (हे बनाउने) तरिका (३० मिनेट)
- असल हे मा हुनु पर्ने गुणहरू (२० मिनेट)
- साइलेज भनेको के हो र कसरी वनाउने (२० मिनेट)
- साइलेजबाट हुने फाइदाहरू (२० मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

१४ शिर्षक: स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना, आवश्यकता र महत्व, (१ घण्टा ३०मिनेट)

दिन: चौथो
मिनेट

सेशन: २

समय: १ घण्टा ३०

उद्देश्य:

सहभागीहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना, आवश्यकता र महत्व बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरू:

- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना योजना भनेको के हो जानकारी
- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना योजना वनाउने तरिका र सम्बन्धीत निकायहरू
- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना योजना

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना, आवश्यकता र महत्व बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना योजना भनेको के हो जानकारी (५ मिनेट)
- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना योजना वनाउने तरिका र सम्बन्धीत निकायहरू (५मिनेट)
- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना योजना (५ मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

(५)

१५ शिर्षक: जलवायु परिवर्तनले पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा पार्ने असरहरु, संभावित जोखिम अनुमान र जेखिम न्युनिकरणका उपायहरु

दिन: चौथो
मिनेट

सेशन: ३

समय: १ घण्टा ३०

उद्देश्य:

सहभागीहरुलाई जलवायु परिवर्तनले पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा पार्ने असरहरु, संभावित जोखिम अनुमान र जेखिम न्युनिकरणका उपायहरु बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरु:

- पशुपन्छीजन्य उत्पादनहरु के के हुन जानकारी
- उत्पादन बृद्धिका लागि आवश्यक तत्वहरु
- उत्पादनका तत्वहरु र जलवायु वीचको सम्बन्ध
- परिवर्तनले घांसेवाली संरक्षण तथा समग्र वातावरणमा पारेको असरहरु
- जोखिम अनुमानका तरिकाहरु र जेखिम न्युनीकरणका उपायहरु

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरुले जलवायु परिवर्तनले पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा पार्ने असरहरु, संभावित जोखिम अनुमान र जेखिम न्युनिकरणका उपायहरु बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातावरण सृजना (५ मिनेट)
- पशुपन्छीजन्य उत्पादनहरु के के हुन जानकारी (१० मिनेट)
- उत्पादन बृद्धिका लागि आवश्यक तत्वहरु (२० मिनेट)
- उत्पादनका तत्वहरु र जलवायु वीचको सम्बन्ध (२० मिनेट)
- परिवर्तनले घांसेवाली संरक्षण तथा समग्र वातावरणमा पारेको असरहरु (२० मिनेट)
- जोखिम अनुमानका तरिकाहरु र जेखिम न्युनीकरणका उपायहरु (१० मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

१६ शिर्षक: घांसको वीउ उत्पादन र वजारिकरणमा जलवायुपरिवर्तनले पार्ने प्रभाव, अनुकुलनको लागी स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरु

दिन: चौथो
मिनेट

सेशन: ४

समय: १ घण्टा ३०

उद्देश्य:

जलवायुपरिवर्तनले पार्ने प्रभाव, अनुकुलनको लागी स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरु बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरु:

- घांस वीउ उत्पादन गर्ने प्रविधि जानकारी
- गुणस्तरिय वीउ उत्पादनको लागि आवश्यक वातावरण
- वीउ बृद्धिका लागि आवश्यक पर्ने तत्वहरु
- वीउ उत्पादनका तत्व र जलवायु वीचको सम्बन्ध
- वजारिकरणमा जलवायु परिवर्तनले पार्ने असरहरु
- अनुकुलनको लागी स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरु

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरुले घांसको वीउ उत्पादन र वजारिकरणमा जलवायुपरिवर्तनले पार्ने प्रभाव, अनुकुलनको लागी स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरु बारेमा बताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल बोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

• कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना	(५ मिनेट)
• घांस वीउ उत्पादन गर्ने प्रविधि जानकारी	(१० मिनेट)
• गुणस्तरिय वीउ उत्पादनको लागि आवश्यक वातावरण	(१० मिनेट)
• उत्पादन बृद्धिका लागि आवश्यक तत्वहरु	(१५ मिनेट)
• वीउ उत्पादनका तत्वहरु र जलवायु वीचको सम्बन्ध	(१५ मिनेट)
• परिवर्तनले वजारिकरणमा जलवायु परिवर्तनले पार्ने असरहरु	(२० मिनेट)
• अनुकुलनको लागी स्थानीय स्तरमा अपनाउन सकिने उपायहरु	(१० मिनेट)
• छलफल र शेषनको समग्र निचोड	(५ मिनेट)

१७+१८+१९+२० शिर्षक: जलवायु परिवर्तनले पारेको असर र अनुकुलनका लागि अपनाइएका उपायहरुको अवलोकन तथा मामिला अध्ययनका लागि फिल्ड भ्रमण

दिन: पाँचौ

सेशन: १-४

समय: ६ घण्टा

उद्देश्य:

सहभागीहरुलाई जलवायु परिवर्तनले पारेको असर र अनुकुलनका लागि अपनाइएका उपायहरुको बारेमा फिल्ड अवलोकन भ्रमण तथा मामिला अध्ययन गरि सो बारेमा व्यवहारिक जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरू:

- सम्बन्धित क्षेत्रमा वा निकायमा संपर्क तथा छलफल
- फिल्ड अवलोकन
- सम्बन्धित क्षेत्रका समुदायसंग छलफल तथा अन्तरक्रिया र आवश्यक जानकारी संकलन

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले जलवायु परिवर्तनले पारेको असर र अनुकुलनका लागि अपनाइएका उपायहरूको बारेमा फिल्ड अवलोकन भ्रमण तथा मामिला अध्ययनबाट व्यवहारिक जानकारी हुने छ

विधी:

प्रशिक्षण, समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया , अवलोकन, प्रस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री: इनामेल बोर्ड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर, यातायातको साधन

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (१० मिनेट)
- सम्बन्धित क्षेत्रमा वा निकायमा संपर्क तथा छलफल (५० मिनेट)
- फिल्ड अवलोकन (५० मिनेट)
- सम्बन्धित क्षेत्रका समुदायसंग छलफल तथा अन्तरक्रिया र आवश्यक जानकारी संकलन (२घण्टा ३०मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (१० मिनेट)

२१-२२ शिर्षक: फिल्ड रिपोर्ट तथा अनुकुलन योजना तयारी परस्तुतिकरण

दिन: छौठौं

सेशन: १-२

समय: ३ घण्टा

उद्देश्य:

सहभागीहरूलाई फिल्ड रिपोर्ट तथा अनुकुलन योजना तयारी तथा परस्तुतिकरण गर्ने तरिका सिकाउने

उपशिर्षकहरू:

- फिल्ड डाटा विश्लेषण र प्रतिवेदन तयारी
- अनुकुलन योजना तयारी
- परस्तुतिकरण

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले **फिल्ड रिपोर्ट** वश्लेषण, प्रतिवेदन र अनुकुलन योजना तयार गरी परस्तुतिकरण गर्न सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, समूह कार्य, प्ररस्तुतिकरण

तालिम सामाग्री:

इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- फिल्ड डाटा विश्लेषण र प्रतिवेलन तयारी (१ घण्टा)
- अनुकुलन योजना तयारी (५० मिनेट)
- परस्तुतिकरण (१ घण्टा मिनेट)
- छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

२३ शिर्षक: पशु प्रजनन व्यवस्थापन र पशुपन्धीमा देखा पर्ने प्रमुख रोगहरु

दिन: छौठौं
मिनेट

सेशन: ३

समय: १ घण्टा ३०

उदेश्य:

सहभागीहरूलाई पशु प्रजनन व्यवस्थापन र पशुपन्धीमा देखा पर्ने प्रमुख रोगहरुको बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरु:

- प्रजननका लागिपशुको छनोट (गाइ, भैसी, भेडा, बाख्रा)
- पशु प्रजननका तरिकाहरु र यसको फाइदा तथा वेफाइदाहरु
- गाइ, भैसी, भेडा, बाख्रामा भाले खोजेको लक्षण, पशु प्रजनन विधि र फाइदा वेफाइदा
- अन्तरक्रिया तथा छलफल

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरूले पशु प्रजनन व्यवस्थापन र पशुपन्धीमा देखा पर्ने प्रमुख रोगहरु बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी: प्रशिक्षण, छलफल तथा अन्तरक्रिया

तालिम सामाग्री:

इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- प्रजननका लागिपशुको छनोट (गाइ, भैसी, भेडा, बाख्रा) (२० मिनेट)
- पशु प्रजननका तरिकाहरु र यसको फाइदा तथा वेफाइदाहरु (३० मिनेट)
- गाइ, भैसी, भेडा, बाख्रामा भाले खोजेको लक्षण, पशु प्रजनन विधि र फाइदा वेफाइदा (२० मिनेट)
- अन्तरक्रिया तथा छलफल छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

२४ शिर्षक: पशुस्वास्थ्यका लागि जैविक सुरक्षाका सिद्धान्त र जोखिम बारे जानकारी

दिन: पाँचौ
मिनेट

सेशन: ४

समय: १ घण्टा ३०

उद्देश्य:

सहभागीहरुलाई पशुस्वास्थ्यका लागि जैविक सुरक्षाका सिद्धान्त र जोखिमका बारेमा जानकारी गराउने

उपशिर्षकहरु:

- जैविक सुरक्षा र जैविक सुरक्षाका उपायहरु (पशुलाई अलग गर्ने, अगत जावत नियन्त्रण, सरसफाइ र खोप)
- गाइ भैसी भेडा बाख्रामा लाग्ने प्रमुख रोगहरु
- जलवायु परिवर्तनले गर्दा देखा परेका नयां रोग, संक्रमण र रोगथाम तथा नियन्त्रणमा समस्या
- रोग न्युनिकरणका उपायहरु
- प्रमुख संक्रमक रोगहरु: खोरेत, पिपिआर, माटेनाम्ले, अन्तरिक परजिवी (लक्षण, सर्ने तरिका, रोकथामका उपायहरु)

उपलब्धी:

शेषनको अन्तमा सहभागीहरुले पशुस्वास्थ्यका लागि जैविक सुरक्षाका सिद्धान्त र जोखिम र जेखिम नियन्त्रणका बारेमा वताउन सक्ने छन

विधी:

प्रशिक्षण, छलफल तथा अन्तरक्रिया

तालिम सामाग्री:

इनामेल वोड, मल्टिमिडिया, मार्कर, ब्राउनपेपर

प्रशिक्षण योजना:

- कक्षाकोठा व्यवस्थान र सिकाइको लागि वातवरण सृजना (५ मिनेट)
- जैविक सुरक्षा र जैविक सुरक्षाका उपायहरू
- (पशुलाइ अलग गर्ने, अवत जावत नियन्त्रण, सरसफाइ र खोप) (२० मिनेट)
- गाइ भैसी भेडा बाख्रामा लाग्ने प्रमुख रोगहरू (२० मिनेट)
- रोग न्युनिकरणका उपायहरू (२० मिनेट)
- प्रमुख संक्रमक रोगहरू: खोरेत, पिपिआर, माटेनाम्ले, अन्तरिक परजिवी (लक्षण, सर्ने तरिका, रोकथामका उपायहरू (२० मिनेट)
- अन्तरक्रिया तथा छलफल छलफल र शेषनको समग्र निचोड (५ मिनेट)

२५ शिर्षक: तालिमको समग्र समिक्षा, अन्तिम मूल्यांकन तथा समापन